

FIIA 21/2017

COMMENT

Jyrki Kallio
Ulkopoliittinen instituutti

Teelehtien tulkintaa: Kiinan puoluekokous hakee vakautta uudistusten kustannuksella

Puoluekokous asettaa suuntaviivat seuraavalle viisivuotiskaudelle. Kiinalaisessa yhteiskunnassa sosialismin ihanteet eivät enää vaikuta, mutta tulevan parin viikon aikana kuullaan paljon puhetta ideologiasta. Kokouksen lopulla odotetaan seuraavan johtajasukupolven esiinmarssia.

Kiinan kommunistisen puolueen (KCP) juuri alkanut 19. puoluekokous ei huipennu uuden puoluejohtajan nimitykseen. Sen sijaan kokouksessa tehdään muita kiinnostavia henkilövalintoja. Vakiintuneen käytännön mukaan lähes puolet politbyroon 25 jäsenestä jättää yli-ikäisinä tehtävänsä, ja puolueen korkeimman päätöksentekuelimen, politbyroon pysyvän komitean, seitsemästä jäsenestä viiden pitäisi vaihtua.

Kiinaa tutkivat kremlologit eli *zhongnanhaiologit* yrittävät arvata, kuka millekin paikalle valitaan. Toinen toistaan villimpiä huhuja liikkuu: ehkä pääministeri Li Keqiangin pitää luopua virastaan vain viiden vuoden jälkeen, ehkä edellistä puoluejohtajaa Hu Jintaoa ollaan erottamassa puolueesta korruptiosyytösten takia. Puuttuu vain, että uutiset Hu Jintaon edeltäjän Jiang Zeminin kuolemasta alkaisivat taas ennenaikaisesti kiertää.

Pysyvän komitean uusi kokoonpano paljastaa paljon puolueen sisäisestä valtapelistä: Kuinka moni jäsen lukeutuu Xi Jinpingin kannattajiksi? Kuinka moni kuuluu johonkin kilpailevaan ryhmittymään? Kahden miehistä – yhdenkään naisen ei odoteta nousevan korkeimpiin puoluetehäviin – pitäisi olla se parivaljakko, joka tarttuu puoluejohtajan (ja Kiinan presidentin) ja kakkosmiehen (ja pääministerin)

tehtäviin Kiinan ”kuudennen sukupolven” johtajina. Huomiota kiinnitetään myös Wang Qishanin (s. 1948) asemaan: periaatteessa hänen pitäisi jäädä eläkkeelle, mutta Xi saattaa haluta pitää hänet oikeana kätenään jatkossakin. Wang on ollut keskeisessä roolissa puolueen sisäisen korruption vastaisen kampanjan vetäjänä. Kampanja on Xin tärkeimpiä aloitteita, ja sen johdosta suuri määrä virka-aseman väärinkäyttöön ja lahjontaan syyllistyneitä virkamiehiä on kansan riemuksi erotettu. Kampanja on toiminut myös puolueen sisäisten puhdistusten työkaluna.

Wang Qishanin jatkokausi voisi toimia ennakkotapauksena sille, että Xi voi pysyä puolueen johdossa pidempään kuin kaksi kautta. Xin jatko näyttää vieläkin todennäköisemmältä, jos pysyvään komiteaan ei nousekaan sellaisia uuden sukupolven edustajia, jotka olisivat kyllin arvovaltaisia täyttämään puoluejohtajan ja pääministerin saappaita. Mitkään ennusmerkit eivät kuitenkaan ole yksiselitteisiä. Xin seuraajaehdokkaan puuttuminen voi johtua myös siitä, että hän ei vielä halua nostaa suojattejaan kaikkein tuulisimmalle paikalle. Xi tietää, miten paljon vihollisia hän on hankkinut korruption vastaisella kampanjallaan ja miten he saattaisivat yrittää kaivaa maata hänen seuraajaehdokkaidensa

alta ennen seuraavaa, ratkaisevaa puoluekokousta.

Henkilövalinnat tarjoavat paljon mahdollisuuksia spekulatioon, mutta kokouksen suurempaa merkitystä ei tule jättää niiden varjoon. Puoluekokous asettaa seuraavan viisivuotissuunnitelman suuntaviivat, jotka kansallinen kansankongressi myöhemmin täydentää ja hyväksyy. Ottaen huomioon Kiinan painoarvon kansainvälisessä taloudessa on tärkeää saada tietää, mitkä ovat Kiinan tavoitteet ja prioriteetit sekä miten Kiina aikoo taata talouskasvunsa jatkumisen tulevina vuosina. Kiina tarvitsee muun muassa valtionyrityksiä koskevia rakenteellisia uudistuksia.

Moni kiinalainen tai ulkomainen tarkkailija haluaa uskoa Xi Jinpingin olevan kaappireformisti, joka on odottanut tähän puoluekokoukseen saakka merkittävien uudistusten käynnistämistä. Merkit viittaavat kuitenkin päinvastaiseen suuntaan. KKP:n tähtäin on vuodessa 2021, jolloin se viettää satavuotisjuhliansa. Siihen mennessä Kiinan tulee olla saavuttanut ”kohtalaisen hyvinvoivan yhteiskunnan” kehitysasteen, mikä merkitsee bruttokansantuotteen kaksinkertaistumista asukasta kohden vuoden 2010 tasosta. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää talouskasvua, jota Kiina vaikuttaa hakevan enemmän vakauden kuin uudistusten kautta. Uudistuksiin

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

liittyy aina riskejä, eikä KKP vaikuta valmiilta vaarantamaan vakautta kuin pakon edessä. Puolueessa nähtävästi laskelmoidaan, että takavuosien kasvun liikevoima riittää pyörittämään taloutta vielä joitakin vuosia ja että kotimaisen kysynnän piristymisestä on täyttämään viennin hidastumisen aiheuttamaa aukkoa.

Vakauden ylläpitämiseksi KKP näyttää valinneen strategian, joka edellyttää Xin aseman ainakin näennäistä lujittamista vahvemmaksi kuin mitä Kiinassa on pitkään aikaan nähty. Kiinan media on vahvistanut Xin imagoa tavalla, joka muistuttaa henkilökultin luomista. Puoluekokouksen odotetaan lisäävän Xin teoreettiset saavutukset puolueen peruskirjaan tavalla, joka tekisi Xistä ehkä kahta edeltäjänsä merkittävämmän ideologin. Sanamuodot paljastuvat vasta puoluekokouksen päätyttyä, mutta Xin luomuksissa on valinnanvaraa: hän on puhunut esimerkiksi ”ihmiskeskeisestä kehitysjajattelusta”, ”ihmiskunnan yhteisestä kohtalonyhteydestä” ja ”kokonaisvaltaisesta kansallisesta turvallisuudesta”.

Kaksi viimeksi mainittua sisältää ulkopoliittisen ulottuvuuden, ja osa Xin henkilökultin rakentamista onkin hänen esittämisenä yhtenä maailman johtavista valtiomiehistä. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, että Kiinan

ulkopolitiikka muuttuu entistä aktiivisemmaksi ja itsetietoisemmaksi ainakin retoriikaltaan. Toisaalta mitä heikompi Xin asema todellisuudessa on, sitä enemmän hänen täytyy turvautua koviin, konkreettisiin ja kansallismielisyyteen vetoaviin toimiin johtajuutensa osoittamiseksi.

Jo edellinen puoluekokous vuonna 2012 julisti Kiinan siirtyneen kohtalaisen hyvinvoivan yhteiskunnan rakentamisen loppusuoralle, joten tämän puoluekokouksen teemaksi on täytynyt keksiä jotakin muuta. Xi on puheissaan usein vedonnut sekä perinteisen marxismin että perinteisten kiinalaisten oppien kannattajien tunteisiin puolueen kuihtuvaa ideologiaa elvyttääkseen. ”Älkäämme unohtako alkuperäisiä ihanteitamme, pitäkäämme mielessä historiallinen tehtävämme” on ylevän kuuloinen ja tulevaisuuteen katsova iskulause. Hyvin muotoillun teeman ja ideologian lisäksi tämän puoluekokouksen anti voi jäädä laihaksi, jos puolue alistaa kaikki käytännön toimet vakauden horjumattomuuden vaatimukselle.